

Sundheds- og Ældreministeriet

Enhed: FOPS
Sagsbeh.: SUMMSB
Koordineret med: [BUVM]
Sagsnr.: 2001139
Dok. nr.: 1110309
Dato: 27-02-2020

TALEPAPIR

Det talte ord gælder
[27. februar 2020 kl. 10.15-11.45, Folketinget lokale 1-133]

Samrådsspørgsmål I om børn og unges mistrivsel med børne- og undervisningsministeren

Tak for vi igen kan drøfte dette meget vigtige spørgsmål om børn og unges mistrivsel og tegn på psykiske lidelser.

Det er en bekymring, jeg deler. Udvikling i børn og unges mentale sundhed er noget, som fortjener en plads helt oppe på den politiske dagsorden og vores alle sammens bevidsthed. For der er ingen tvivl om, at børn og unges mentale sundhed er en af vores samfunds store udfordringer. Og som min ministerkollega sagde, så er det et emne, der går ind over mange forskellige ministerressortområder, hvilket siger noget om problemets kompleksitet.

Men når det er sagt, er det også vigtigt ikke at sygeliggøre en hel generation. Der er mange flere muligheder for at være ung i dag, end der var i tidligere generationer.

Det kan vi også se i trivselsmålinger blandt børn og unge i Danmark. Nyeste tal fra Den Nationale Sundhedsprofil viser, at blandt de 16-24 årige har ca. 18 pct. dårlig mental sundhed. Det er en stigning fra 12 pct. i 2013. Særligt er tendensen bekymrende hos piger, hvor over 40 pct. af de 16-24-årige har et højt stressniveau. Det vil sige, der er et højt tal og en stigning i de her år.

Ser man på børn og unge i aldersgruppen 11-15 årige, oplever de en høj grad af mental sundhed, men en del børn i den gruppe oplever også følelsesmæssige forstyrrelser, lav livstilfredshed, at deres krop er forkert, kæmper med ensomhed og manglende tro på egne kompetencer. Det er konkrete ting fra Den Nationale Sundhedsprofil.

Det er samtidig en tendens, som vi ikke er alene om i Danmark. Det er en global tendens, især i andre nordiske lande ser vi den samme udvikling.

Vi mangler i dag bredt set viden om årsagerne til den her tendens. Det er et tværsektorielt arbejde at fremme mental sundhed. Der er mange faktorer, der skal spille sammen, når man skal analysere og gøre noget ved problemstillingerne. Det er en kompleks problemstilling.

Vi skal blive bedre til at møde børn og unge i øjenhøjde med udgangspunkt i det, der fylder for ungdommen i dag.

Det er ikke noget nyt, at ungdommen kan være en svær livsdefinerende og vanskelig periode at være i. I tilgift til det kan vi se, at mange unge i dag er udsat for en social mediekultur, der sætter et alt for kraftigt fokus på det at være perfekte og præstere, og hvor de hele tiden skal være på. De såkaldte influencers skaber forvrængede skønhedsidealiser, som er med til at stemple og dømme dem, som falder uden for.

Hvis vi ser på, hvad vi har haft fokus på siden sidste samråd. I sidste uge så vi på Danmarks Radio en rystende dokumentar om et hemmeligt netværk på Instagram, hvor omkring 1000 danske piger og unge kvinder følger hinanden. Pigerne bruger anonyme profiler i netværket, hvor de inspirerer hinanden til at skade sig selv og fx deler selvmordstanker.

Den historie viser jo med al tydelighed, hvordan sociale medier – uagtet deres også gode egenskaber – kan give børn og unge en forvrænget opfattelse af, hvad der er godt for dem og forvolde stor skade for dem. At de får normaliseret – og måske endda idoliseret – noget, der for os andre er helt ekstremt og noget, der er det modsatte af at have et normalt liv.

Et andet eksempel vi har set på negativ brug af sociale medier, er sagen om hurtcore, hvor gerningsmænd via de sociale medier nedgør, ydmyger og torturerer kvinder mod deres vilje. Også helt unge kvinder.

Herudover vil jeg nævne, at jeg i sidste uge havde møde med Foreningen for Mediesundhed for Børn og Unge, som også kunne give eksempler på, hvordan de sociale medier kan influere på børns og unges trivsel, og hvordan de kan føre til mistrivsel.

Vi kender disse udsendelser bredt, og igen er det vigtigt at sige, at sociale medier ikke har skylden for al ondskab i verden. Men det er nogle platforme, som i øjeblikket bliver brugt til noget, hvor udviklingen går vanvittigt hurtigt. Og der er nogle tendenser, som vi skal være dybt bekymrede over.

Regeringen ønsker derfor, at skabe mere og bedre sikkerhed for børn og unge på sociale medier.

Regeringen er allerede i gang med at se på, hvordan der kan laves færdselsregler for børn og unges færden på internettet og de sociale medier og har nedsat en tværministeriel arbejdsgruppe, der skal se på børn og unges digitale liv og dannelse, samt hvordan vi begrænser børn og unges eksponering for skadeligt indhold på internettet.

Vi skal blive bedre til at tale med vores børn og unge om deres udfordringer og bekymringer. Det er noget, som vi som samfund kan gøre, men det er også noget, der påhviler hver eneste af os, der er i kontakt med de unge. Tale med dem om det at være normal og have nogle idealer, der måske er fjerne fra det liv, man lever. Det gælder også os politikere og den måde, vi taler gennem medier og direkte til børn og unge. Vi skal bryde tabuet og skabe rum til at tale om bekymringer, angst og tristhed, som også er en naturlig del af børne- og ungdomslivet. Det kræver nogle gange en ekstra hånd, når man er barn og ung.

Noget af det er op til hver enkelt, men noget af det kræver også en systematik til at angribe problemerne, når vi ser, at der er tegn på mistrivsel og psykiske lidelser, som kræver professionel hjælp.

Den gode indsats indebærer derfor ofte et tæt samarbejde mellem forældre, skole, de kommunale indsatser, almen praksis, som alle er tæt på den unges hverdag, og behandlingspsykiatrien.

Kommunernes forebyggelsesarbejde er derfor også afgørende. Sundhedsstyrelsens forebyggelsespakke om mental sundhed fra 2018 understøtter kommunernes arbejde og prioritering af forebyggelsesindsatsen gennem anbefalinger til konkrete ændrede rammer, nye tilbud og udbredelse af information og undervisning.

Forebyggelsespakken, som jeg oversendte til udvalget efter vores sidste samråd, giver kommunerne viden om, hvad der skaber trivsel og mental sundhed. Med andre ord hjælper den kommunerne med at bruge ressourcerne dér, hvor der er viden om, hvad der virker.

Monitoreringen af kommunernes brug af forebyggelsespakkerne viser, at kommunerne har fokus på forebyggende tiltag, der skal fremme trivsel og mental sundhed.

Herudover er kommunernes sundhedspleje en unik arena for tidligt at sætte ind mod ulighed i sundhed gennem tidlig opsporing, da sundhedsplejen kommer i stort set alle hjem.

Sundhedsplejen skal levere en generel sundhedsfremmende og forebyggende indsats til alle børn og unge indtil undervisningspligtens ophør. Men sundhedsplejen skal også levere en særlig indsats for børn og unge med særlige behov.

Med styrket indsats for sårbare børn og familier kan sundhedsplejen medvirke til at forebygge senere mistrivsel og mindske ulighed, og give alle en reelt bedre chance for at klare sig bedre i livet.

Den indsats er vi i gang med at udvikle yderligere. Med satspuljeaftalen for 2017-2020 blev der afsat 81,5 mio. kr. til initiativet ”Tidlig indsats for sårbare familier”.

Og med finansloven for 2019 er der prioriteret 45 mio. kr. til en øget indsats i sundhedsplejen hos sårbare og udsatte familier. Den indsats har regeringen valgt at videreføre.

Herudover vil jeg nævne, at Sundhedsstyrelsen er blevet bedt om at udarbejde gode råd om børn og unges skærmforbrug.

De gode råd skal ikke opfattes som en ”løftet pegefinger”, men give familierne mulighed for på oplyst grundlag at tage stilling til børn og unges skærmforbrug.

Senere i livet, når børnene kommer til skolealderen, har PPR – Pædagogisk Psykologisk Rådgivning – et unikt potentiale til at opspore børn og unge i mistrivsel og samtidig skabe sammenhæng til bl.a. den regionale behandlingspsykiatri.

Derfor er jeg glad for, at vi er i gang med på tværs af sundheds-, social- og undervisningsområdet at styrke PPR.

Samtidig er det afgørende, at den regionale behandlingspsykiatri står klar til at hjælpe børn og unge. Vi kan tage noget i opløbet, men med nogle skal vi have fat i vores behandlingspsykiatri. Enten i form af udredning eller behandling af en psykisk lidelse.

Aftalepartierne har indgået en aftale om, at afsætte 600 mio. kr. årligt fra 2020 til et markant og tiltrængt løft af psykiatrien. Det forventer jeg også kommer børn og unge med psykiske lidelser til gavn.

Med Aftale om satspuljen på sundhedsområdet for 2018-2021 er der derfor afsat penge til regionale udgående funktioner fra børne- og ungdomspsykiatrien. Det vil sige, at der er en lang række ting, som vi faktisk er i gang med, og den tidligere regering var i gang med.

Men indsatsen stopper ikke her. Noget af det er at slukke brande. Men for regeringen er det helt store arbejde udvikling af en samlet 10-års plan for psykiatrien, hvor børn og unge spiller en helt særlig rolle og får en helt særlig indsats.

Derfor glæder jeg mig til – sammen med Folketingets partier og interessenter – at lytte og blive klogere på udfordringer og løsninger, så vi sammen kan få skabt en holdbar og brugbar 10-års plan for den samlede psykiatri.

Tak for ordet.